

NENAD ZEČEVIĆ:

– Idealna bi privatizacija za Petrokemiju bila da je većinska vlasnica, država, dijelom zadržala vlasništvo
Foto: Dražen Lapić

14.

POSLOVNA SCENA

SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

Novi projekti ne nadoknađuju propast starih industrija

Propast sisačke željezare, neizvjesna sudbina Rafinerije i Petrokemije te prepolovljeni Gavrilovićeви prihodi uzrok su gospodarskog pada. Startupovi i novi ulagači dolaze u županiju i počinju solidno poslovati, ali te velike minuse još ne mogu nadoknaditi

Privatizacija ili ne? Ako pitate stanovnike Siska i Sisačko-moslavačke županije, odgovor je najčešće ne. Opći je sentiment jasan i shvatljiv, čak i u razgovoru s danas uspješnim poduzetnicima ili menadžerima vidi se ponos na nekadašnji Sisak. Rado će pokazati kako su osobno zabilježili povijest u otisnutom 'timelineu' fotografija željezare ili će govoriti o planiranim državnim investicijama kojih se u Hrvatskoj svi prisjete samo kad pogledaju zapuštene pogone i dimnjake. A za one komplekse koji su preživjeli privatizaciju više nitko i ne pomisli da su nekad doista bili imovina svih građana jer su u međuvremenu postali svačija imovina. U boljem slučaju, a u gorem ničija.

Petrokemija na čekanju

Sisak je bio šesto industrijsko središte Jugoslavije s 34 tisuće zaposlenih iz grada i šire okolice, a danas samo grad broji manje stanovnika. Županija je lani imala 31.370 zaposlenih, što znači da je u deset godina izgubljeno više od 4000 radnih mjesta. Nijedna županija nije doživjela toliki demografski udar od osamostaljenja Hrvatske kao Sisačko-moslavačka. Prema podacima iz popisa stanovništva, nekadašnji industrijski centar izgubio je gotovo 90 tisuća ljudi od 1991. do 2011. godine. Samo je Željezara u slavnim danima zapošljavala oko 15 tisuća ljudi. A danas je Sisačko-moslavačka županija treća po nezaposlenosti mladih u Hrvatskoj. Potkraj kolovoza u županiji je evidentirano gotovo 10,5 tisuća ljudi bez posla, od toga njih 4821 u Sisku, gradu koji je u dvadeset godina izgubio 13 tisuća ljudi. Propala je i tekstilna industrija predvođena Siscijom, a s poslovne mape izbrisana je i Sisačka banka. U samom Sisku najveći poslodavac odavno nije Željezara, već centralna i lokalna država sa zdravstvenim sustavom.

I bez privatizacije to bi bilo dovoljno za pad županijskoga gospodarstva. No dok se u kompleksu sisačke željezare počinje događati nešto novo, a budućnost Inine rafinerije i njezinih 800 ljudi lebdi u oblaku dviju arbitraža i neraščišćenih hrvatskih odnosa s Molom, najveću županijsku tvrtku Petrokemiju očekuje privatizacija. – Ne bojim se privatizacije ako se svi faktori uzmu u obzir i prethodno sve temeljito analizira. Među radnicima postoji uvijek strah od nepoznatog i otuda strah od privatizacije. Mislim da bi idealno rješenje bio oblik privatizacije u kojem bi postojeći većinski vlasnik, dakle država, jednim dijelom zadržao vla-

**Željezara
Nakon Rusa i
Amerikanaca
otišli su i Talijani.
U kompleks
se useljavaju
projekti Matta
Darka Sertića,
Petra Pripuza i
Igora Šprajca.
Imaju mnogo
potencijala, ali
znatno su manji
od Željezare**

sništvo – otvoren je bio **Nenad Zečević**, predsjednik Uprave Petrokemije iz Kutine.

Nakon lanjskih 2,5 milijardi kuna prihoda i 92,5 milijuna gubitka Petrokemija je u prvoj polovini 2016., prvi put nakon devet negativnih kvartala, postigla pozitivni neto rezultat od 1,2 milijuna kuna. Nakon toga slijedio je planirani dvogodišnji remont koji je trajao mjesec i pol, zbog čega su prodajni kapaciteti mineralnoga gnojiva bili ograničeni, pa je rezultat za treći kvartal ipak minus od 29 milijuna kuna. Što zapravo i nije loše jer kutinska Petrokemija nije bilježila dobit od 2011., a 2014. ronila je u crveno i više od 300 milijuna kuna.

– Petrokemija čini između 0,8 i jedan posto BDP-a Hrvatske, četvrti smo izvoznik, najveći proizvođač u kemijskoj industriji te 24. tvrtka u Hrvatskoj po ukupnom prihodu. To sve svjedoči o snazi Petrokemije. Ona je bila posljednja velika investicija u bivšoj državi, pa vjerujem da sadašnji vlasnici shvaćaju važnost tvrtke te da će donijeti kvalitetnu odluku, najbolju za

Petrokemiju, no moje je mišljenje da s odlukom ne treba brzati – kazao nam je Nenad Zečević.

Eventualna odluka o privatizaciji, naravno, unijet će strah među zaposlenike Petrokemije. Njihov broj već sad je znatno smanjen, pa se tako do 2013. održavao na 2300, a danas u tvornici radi 1597 djelatnika. Pali su i prihodi, naravno, no ipak ne u tom razmjeru. Danas, kad Petrokemija relativno uspješno posluje, privatizacija se čini daleka, ali skidanje s popisa strateških državnih poduzeća samo govori o smjeru u kojem ide.

Uzrok straha od privatizacije nalazi se južnije, ispod autoceste Zagreb – Lipovac, u sisačkoj željezari koju su nakon ruskih i američkih vlasnika napustili i talijanski željezari, braća Landini. Proi-

zvodnja u Željezari je ugašena, ali ipak se događa nešto novo, zasad na manjoj skali, no s mnogo potencijala. S dotaknutog dna nešto se kreće naprijed.

Na ostacima Željezare – Applied Ceramics proizvodi potrošne komponente iz tehničke keramike, kvarca, silicija i safira za strojeve koji proizvode mikročipove. Planiramo se širiti, nabaviti jednu veliku prešu koja nam nedostaje da bismo mogli upotpuniti cijeli portfelj proizvoda, a postoje ideje da bismo u Sisku mogli proizvoditi i solarne panele za američko tržište. Ako naš vlasnik uspije u tome, za proizvodnju solarnih panela bilo bi potrebno sagraditi novi pogon, koji bi zaposlio u startu između 15 i 20 ljudi. Za ilustraciju, kad je AC osnovan, imao je samo sedam zaposlenih. Na kraju prošle godine imali smo 77 radnika, a na današnji dan 90 – rekao nam je predsjednik Uprave Applied Ceramicsa **Milan Sladojević**.

Uz Sladojevića koji se marljivo brine za operativu, za uspjeh Applied Ceramicsa, koji danas godišnje upri-

GLAVNI AKTERI

GEORG GAVRILOVIĆ ML. GAVRILOVIĆ:

Unatoč Agrokoru kao konkurentu proteklih nekoliko godina posluje s dobiti. Od izvoza ostvaruje 18 posto prihoda.

DARKO BALJAK VIVERA

Iz izvoza beru gotovo 80 posto prihoda. U godinu i pol u proizvodni pogon u Glini investirano je oko 5 milijuna eura.

JOSIP PLODINEC MLIN I PEKARE

Krušne proizvode prodaju u županiji i zagrebačkoj regiji, a brašno vlastitim transportom dopremaju u cijelu Hrvatsku.

**MURAT PAŠIĆ
DRVNI CENTAR GLINA**

Gotovo endemska pojava u županiji. Svake godine rastu broj zaposlenih i prihodi, a lani se dobit udvostručila.

**FRANE JARAM
LONIA**

Ima 248 trgovina u Hrvatskoj, prihodi kontinuirano rastu, a nove investicije planira usmjeriti prema modernizaciji.

GLAVNI AKTERI

BRANIMIR KAMPL

SANO

Prihodi u Hrvatskoj u posljednjih pet godina prelaze 150 milijuna kuna, a radnici imaju i najveće plaće u županiji.

ONI KOJI DOLAZE

DARKO MATT SERTIĆ

APPLIED CERAMICS

Proizvode potrošne komponente za strojeve koji proizvode mikročipove. Pod svojim okriljem imaju i poduzetnički inkubator PISAK.

IGOR ŠPRAJC

SIKOL

Narastao je do ozbiljne tvrtke za antikorozivnu zaštitu koja zapošljava 52 osobe, s prihodima od 14 milijuna kuna i nada se novim investicijama.

➔ hodi gotovo 40 milijuna kuna, najzaslužniji je njegov američki vlasnik **Matt Darko Sertić**, sisački iseljenik koji je u Americi stvorio uspješan biznis. Sertić je svojevrsni dobročinitelj Siska jer je uz AC ondje podignuo i privatni poduzetnički inkubator te uglednu kulinarsku školu, a planira se širiti.

U prostorima stare željezare je i CIAL **Petra Pripuza**. Nakon što su 2013. i 2014. poslovali s gubicima od po četiri milijuna kuna, u 2015. gubitak su sveli ispod milijun kuna. Određeni broj radnika Željezare zaposlio je i Sikol **Igora Šprajca**, koji je od male obiteljske izrastao u ozbiljnu tvrtku za antikorozivnu zaštitu koja zapošljava 52 osobe, godinu će završiti s prihodima od 14 milijuna kuna i nada se novim investicijama, možda već iduće godine.

Gavrilović zaustavio pad Srećom, Sisačko-moslavačka županija nisu samo industrijski dimnjaci, spremnici kemikalija i oronuli stambeni kompleksi za radnike niti su uvijek to bili.

– Naša županija jedna je od najsiromašnijih i nerazvijenijih i tu je i najveći potencijal i potreba da se razvije. U takvom su okruženju veliki pritisci na velike poslovne subjekte kakav je Gavrilović, pogotovo kada ih nema dovoljno da bismo ih nabrojili na prste jedne ruke. Takvi subjekti, nažalost, postaju krave muzare za lo-

kalnu vlast u nedostatku prihoda u gradskim i županijskim poračunima. Tako se pili grana na kojoj se sjedi umjesto da se stvore konkurentni uvjeti za privlačenje novih investicija – konstatirao je **Georg Gavrilović ml.**, predsjednik Uprave Gavrilovića.

Gavrilović je uspio konsolidirati prihode i prethodne dvije godine zaustaviti pad na 400 milijuna kuna prihoda godišnje uz marginalnu dobit, što nije mali uspjeh uzevši u obzir da konkurent u proizvodnji Agrokora ujedno drži najjaču trgovačku poziciju u državi. Iako su preveliki da ovisе o županiji, u Gavriloviću ipak žele vidjeti stanovito nadahnuće političkih dužnosnika i službeničke strukture.

Za razliku od Gavrilovića koji uzima 18 posto prihoda od izvoza, ponajprije u Austriju, Vivera iz Gline u vlasništvu velikog proizvođača dječje hrane HiPP-a iz izvoza bere gotovo 80 posto od 300 milijuna kuna prihoda, pri čemu joj u domaće prihode ulazi i prodaja proizvoda HiPP-a iz inozemstva. S obzirom na to da su orijentirani na proizvode za djecu, a Hrvatska ima višegodišnji trend smanjenja broja novorođenih, potencijal širenja Vivera u prvom redu vidi u izvozu.

– Vivera je u posljednjih godinu i pol u proizvodni pogon u Glini investirala oko 5 milijuna eura. Gotovo u istom razdoblju zaposlena su 42 radnika. Ovom smo investicijom zaokružili trenutačni ra-

PISAK PRIVATNI PODUZETNIČKI INKUBATOR U SISKU

PISAK, jedini poduzetnički inkubator u Sisačko-moslavačkoj županiji – otvorio je vrata mladim poduzetnicima i startupovima u rujnu 2014. Smješten je u kompleksu Željezare Sisak, a nastao je unutar kompanije Applied Ceramics uz pomoć Ministarstva poduzetništva i obrta. – Osam stotina četvornih metara poslovnog prostora u 16 fleksibilnih uredskih poslovnih prostora zamišljeno je kao mjesto na kojem

će poduzetnici početnici Sisačko-moslavačke dobiti priliku razviti svoje proizvode ili usluge. Dužnost je PISKA i društveno odgovorno djelovanje. Tako podupiremo društvene događaje te sudjelujemo u radu lokalne zajednice – objasnila je **Krunoslava Kosina-Milutinović**, voditeljica projekta PISAK.

U sklopu inkubatora je i edukacijski centar u kojem gostuju brojni respektabilni predavači iz poslovnog svijeta, a treba spomenuti da su u lip-

nju ove godine Microsoft Hrvatska i Poduzetnički inkubator organizirali radionicu 'Najmoderniji online softveri za veću produktivnost' na kojem su sudjelovali učenici Tehničke škole Sisak, Gimnazije Sisak te studenti Metalurškog fakulteta u Sisku. Inkubator trenutačno ima 13 stanara-tvrtki, a ukupno je zaposleno 135 ljudi. Budući da su kapaciteti popunjeni, inkubator bi se uskoro trebao proširiti, a za taj projekt planiraju povući novac iz fondova EU.

IVANA ŽUŽIĆ

NIL-Ž

Petrinjski proizvođač parketa i furnira bilježi velik rast i planira nove investicije, ali žali se što ne može nabaviti dovoljno trupaca od Hrvatskih šuma.

IVAN MARKOVIĆ

MARACOM

S 22 godine osnovao je tvrtku za razvoj aplikacija i u prvih šest mjeseci poslovanja potpisao više od sto ugovora s različitim tvrtkama iz cijelog svijeta.

MLADEN GALEKOVIĆ

PPS MAJUR

Obitelj Galeković uložila je već više od 45 milijuna kuna, a planiraju nove investicije u sve segmente proizvodnje parketa, podova i stolarije.

zvojni ciklus, no vrlo brzo, u idućih dvije do pet godina, očekujemo daljnje investicije u visini od 20 do 25 milijuna eura u daljnje proširenje proizvodnih kapaciteta tvornice u Glini – kazao nam je **Darko Baljak**, predsjednik Uprave Vivere.

S druge strane, kutinskoj Loniji županijsko je tržište prioritet i indje relativno konzervativno, ali uporno rastu. Lonia ima 248 prodavaonica diljem Hrvatske, prihodi joj kontinuirano rastu i lani se popela na 457 milijuna kuna, a cilja na sjeverozapadnu Hrvatsku, što se vidi i po njezinim marketinškim aktivnostima.

Lonia razvodnjava rizik Nakon zauzimanja pozicije u matičnoj županiji Lonia želi razvodniti rizik. – U idućem razdoblju nove investicije planiramo usmjeriti na modernizaciju opreme te unutrašnjeg i vanjskog izgleda trgovačkih objekata kako bismo kupcima omogućili što ugodnije okruženje pri kupnji – ustvrdio je **Damir Bronić**, izvršni direktor Lonije. Za Sisak i županiju posebno je važna tvrtka Mlin i pekare. Osim što hrane svoju županiju, više od četiri tisuće tona kruha, krušnih mrvica i peciva godišnje isporučuju i Zagrebu i Zagrebačkoj županiji, a brašno vlastitim transportom dopremaju u cijelu Hrvatsku. Mlin i pekare su od 2001. u većinskom vlasništvu tvrtke Plodinac **Josipa Plodinca**, ukupni prihodi su im lani

iznosili više od 475 milijuna kuna, a posljednjih godina posluju s dobitkom od nekoliko milijuna kuna. Visoka specijalizacija Sisačko-moslavačke županije u prerađivačkoj industriji ne zatvara vrata drugim djelatnostima. Drvni centar Glinu prije točno 10 godina osnovala je grupacija Šerif te im broj zaposlenih stalno raste, kao i prihodi. Lani su sa 145 milijuna kuna prihoda za 50 milijuna kuna prebacili rezultat iz 2014., a i dobit se udvostručila. Vrlo dobro posluje i druga investicija grupacije Šerif u Glini. Tvrtka Be-to Glina, u kojoj radi 20-ak ljudi, u 2014. ostvarila je prihode od 1,5 milijuna kuna, a na kraju prošle godine prihodi su joj premašili 5,5 milijuna kuna. U županiji uspješno posluju i ostali drvni prerađivači poput MMM Vukelića iz Novske i PPS Majura, a u posljednjih pet godina petrinjski proizvođač parketa i furnira Nil-Ž s pet milijuna kuna prihoda skočio je na 38 milijuna.

– Zainteresirani smo za nove investicije u našoj županiji ako nam Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume omoguće ozbiljan ugovor za furnirske i pilanske trupce. Naime, naša tvrtka prerađuje više od 18.000 prostornih metara trupaca, a samo 12 posto naše proizvodnje prate Hrvatske šume, što je tužno i žalosno. Županija bi morala reagirati pri Ministarstvu poljoprivrede jer su u Sisačko-moslavačkoj županiji velike

SWOT ANALIZA

SNAGA

- blizina Zagreba i prometna povezanost
- veliki industrijski kompleksi koji imaju vrijednost i napušteni su

PRILIKE

- potencijal hala i pogona u Željezari
- modernizacija Petrokemije
- šumski resursi
- preorijentacija od industrije na druge grane

SLABOSTI

- gubitak stanovništva i obrazovanog kadra
- slab utjecaj na centre u kojima se donose odluke
- oslanjanje na preostale državne tvrtke

PRIJETNJE

- velika nezaposlenost mladih
- gotovo trećina stanovništva starija od 65 godina
- neizvjesna sudbina Petrokemije i Rafinerije

hrvatskazajednicažupanija

Premijer i župani o decentralizaciji i strateškim projektima

Devetnaestog prosinca premijer **Andrej Plenković** održao je sastanak s predstavnicima Hrvatske zajednice županija, Udruge gradova i Udruge općina. Prvi je to put da su se premijer i svi ministri sastali sa svim relevantnim akterima iz jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Naglasio je da je za ravnomjeran razvoj i normalno funkcioniranje središnje državne vlasti izrazito važno da Vlada i predstavnici lokalnih i regionalnih jedinica usko surađuju i redovito komuniciraju, pa bi se ubuduće ovakvi sastanci trebali održavati najmanje jedanput na godinu, odnosno u srpnju, kad se počinje planirati proračun.

Predsjednik Hrvatske zajednice županija i šibensko-kninski župan **Goran Pauk** zahvalio je premijeru što je pozvao predstavnike općina, gradova i županija na sastanak i rekao da županije neće odustati od decentralizacije: – I dalje snažno zagovaramo jačanje ovlasti i mjerodavnosti županija te mogućnost da barem dijelom sami odlučujemo o prihodima i oblikovanju proračuna. Sigurni smo da se decentralizacija može najbolje, najbrže i najdjelotvornije provesti unutar postojećega županijskog sustava, za što ćemo se zauzimati i dalje.

Nakon završetka sastanka predsjednik Vlade istaknuo je da želi uspostaviti načelo partnerstva u komunikaciji sa svim županijama. Podsjetio je da je u dva mjeseca, otkad je preuzeo dužnost predsjednika Vlade, obišao osamnaest županija, dodavši da će idući tjedan posjetiti i Brodsko-posavsku te Sisačko-moslavačku županiju. Sastanak je bio prilika da župani premijeru predstavljaju sve strateške projekte svojih županija.

DESET NAJVEĆIH SISAČKO-MOSLAVAČKE ŽUPANIJE

	TVRTKA	PRIHOD		DOBIT		BROJ ZAPOSLENIH	
		2015. (mil. kn)	PROMJENA	2015. (mil. kn)	PROMJENA	2015.	PROMJENA
1.	PETROKEMIJA d.d., Kutina*	2.582,52	14,8%	**	-79,9%	1.762	24
2.	GAVRILOVIĆ d.o.o., Petrinja*	648,28	-38,5%	15,48	-82,4%	861	222
3.	ABS SISAK d.o.o., Sisak	533,45	61,2%	***	86,2%	222	178
4.	MLIN I PEKARE d.o.o., Sisak	475,23	18,7%	3,74	74,0%	1.061	182
5.	LONIA d.d., Kutina	457,84	11,2%	0,97	105,3%	888	190
6.	VIVERA d.o.o., Glina	291,08	26,4%	16,05	36,8%	198	301
7.	SANO d.o.o., Popovača	153,66	-4,4%	20,34	6,7%	37	575
8.	DRVNI CENTAR GLINA d.o.o., Glina	144,57	50,9%	17,96	159,7%	194	602
9.	SELK d.d., Kutina	134,74	2,4%	1,66	6,9%	792	648
10.	LIPOVLJANI LIGNUM d.o.o., Lipovljani	113,30	3,4%	0,87	-13,2%	195	759

* konsolidirani podaci grupe; ** smanjen gubitak; *** povećan gubitak

Izvor: **Bisnode**

➔ količine drvene sirovine koja odlazi u druge županije na preradu, a u našoj županiji ostaju samo uništene i potrgane ceste i šume bez sirovine – rekla nam je **Ivana Žužić**, vlasnica tvrtke Nil-Ž.

Hrvatska podružnica bavarske korporacije Sano, respektabilne europske marke za proizvodnju mineralne hrane, mliječne zamjenice i specijaliteta za modernu hranidbu životinja, u svojim pogonima u Popovači uspješno posluje desetak godina. Prihodi u Hrvatskoj u posljednjih pet godina stalno prelaze 150 milijuna kuna, od čega je trećina izvoz, a radnici Sanoa imaju i najveće neto plaće u županiji. I PharmaS Luke Rajića, premda mu je sjedište u Zagrebu, važan je za Popovaču jer za poslužava 80-ak radnika.

Galekovići bi ulagali I PPS Majur, koji za poslužava 107 ljudi i ostvaruje godišnje prihode u visini od 45 milijuna kuna, rado bi ulagao na području županije. Vlasnici, obitelj **Galeković**, već su uložili više od 45 milijuna kuna u PPS Majur, a planiraju nove investicije u sve segmente proizvodnje jer smatraju da nema drugog načina da drže korak s konkurencijom na izvoznom tržištu, koje im je izvor za više od dvije trećine prihoda.

Ipak, za Sisačko-moslavačku županiju pitanje svih pitanja jest kako će proći privatizacija Petrokemije. Uz loš model i pogrešan odabir partnera nije nemoguće da doživi sudbinu sličnu Željezari koja je godinama nestajala u agoniji. S druge strane, kvalitetno provedena privatizacija mogla bi Petrokemiji donijeti nasušno potrebnu likvidnost za praćenje kupaca te tehnološki pomak. U svakom slučaju, broj zaposlenih i bez privatizacije se smanjuje, što bi se vjerojatno događalo i bez potrebe za konsolidacijom poslovanja, jer će broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji uskoro dosegnuti trećinu cijele populacije. Startupovi i malo poduzetništvo uspijevaju donekle smanjiti nezaposlenost mladih, u 2016. su je uspjeli oboriti za 12 posto u odnosu na lani. Uz moderniziranu Petrokemiju Sisačko-moslavačka županija mogla bi lakše premostiti razdoblje do snažnijeg razvoja novih vrijednosti na području bivše Željezare, novih ulaganja u druge gospodarske grane i startupove koje pokreću mladi. **■**

U SLJEDEĆEM BROJU

Poslovna scena
Požeško-slavonske županije

**U inspekciju poslovne scene
Sisačko-moslavačke županije
Liderova novinarska ekipa
otišla je Hyundai Elantom.**

Za sve kupce novih Hyundaijevih vozila vrijedi
pet godina trostrukog jamstva bez ograničenja kilometraže.

POWERED BY
HYUNDAI

